

Студент 4 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Анотація. Розглянуто методики та особливості аналізу основних засобів, їх використання. Визначено основний критерій оцінки, систему показників та методів визначення економічної ефективності основних засобів підприємства.

Аннотация. Рассмотрены методики и особенности анализа основных средств, их использования. Определены основной критерий оценки, система показателей и методов определения экономической эффективности основных средств предприятия.

Annotation. The paper deals with methods and characteristics of fixed assets analysis and their use. The main criterion of evaluation, indices system and methods for determining the economic efficiency of fixed assets of an enterprise have been defined.

Ключові слова: основні засоби, аналіз, показники, ефективність, використання основних засобів.

Розвиток ринкових відносин в Україні підвищує рівень відповідальності суб'єктів господарювання за результати своєї діяльності, які значною мірою залежать від забезпечення основними засобами, їх технічного стану та ефективності використання.

Роль основних засобів у процесі виробництва, особливості їх відтворення в умовах ринкової економіки зумовлюють особливі вимоги до інформації про наявність, рух, стан і використання основних засобів. Ринкова система управління потребує більш оперативної та комплексної інформації щодо основних засобів. Практика підприємств свідчить, що облік основних засобів ще більше ускладнився. Існує ряд проблем, які негативно впливають на процес управління виробництвом і знижують ефективність використання основних засобів. Україна має великий економічний потенціал, ефективність її господарства залежить від того, як використовується цей потенціал, зокрема основні виробничі засоби [1].

Розробка теоретичних основ і практичних проблем ефективного використання основних засобів підприємств посідає чільне місце у дослідженнях багатьох економістів: Білухи М. Т., Бутинця В. Ф., Герасимовича А. М., Голова С. Ф., Завгороднього В. П., Літника В. Г., Осадчого Ю. І., Пархоменка В. М., Пушкаря М. С., Сопка В. В., Ткаченко Н. М.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про основні засоби наводяться в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби".

Відповідно до П(С)БО 7, основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

Визначаючи економічну ефективність використання основних засобів, використовують систему натуральних і вартісних показників, а також співвідносні оцінки темпів зростання випуску продукції та темпів зростання обсягу; фондоозброєності праці та її продуктивності. Для узагальнюючої характеристики ефективності використання основних засобів служать показники фондовіддачі, фондомісткості, рентабельності [2].

Аналіз наявності й стану основних засобів підприємства дає можливість розраховувати показники та шляхи підвищення ефективності їхнього використання, прогнозувати необхідність залучення коштів для придбання нових основних засобів у зв'язку з фізичним зношенням наявних.

Головною ознакою підвищення рівня ефективного використання основних засобів того чи іншого підприємства є зростання обсягу виробництва продукції. Всю сукупність технічних, організаційних та економічних заходів щодо кращого використання основних засобів підприємства можна умовно поділити на збільшення екстенсивного завантаження та підвищення інтенсивного навантаження.

До інтенсивних напрямів відносять:

- 1) механізацію та автоматизацію виробництва;
- 2) технічне переозброєння та модернізацію підприємства;
- 3) удосконалення технологічних процесів;
- 4) скорочення тривалості операційного циклу виробництва;
- 5) застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом;
- 6) підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня промислово-виробничого персоналу.

Екстенсивні напрями підвищення використання основних засобів такі:

- 1) скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами тощо, підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання;
- 2) збільшення кількості машино-змін роботи обладнання, зменшення кількості непрацюючого устаткування;
- 3) введення додаткового обладнання.

Однак треба наголосити на двох важливих обставинах. По-перше, якщо екстенсивне завантаження машин та

устаткування, його продуктивності практично не є такими обмеженими. По-друге, здійснення заходів екстенсивного напрямку зазвичай не потребує капітальних витрат, а підвищення рівня інтенсивного використання виробничого апарату пов'язане зі значними інвестиціями; проте останні порівняно швидко окуповуються за рахунок одержаного внаслідок інтенсифікації додаткового економічного ефекту [3].

Завданнями аналізу використання основних засобів на підприємствах є: установлення рівня ефективності застосування засобів праці, характеристика екстенсивності та інтенсивності роботи найважливіших груп устаткування; визначення показників використання виробничої потужності й основних виробничих фондів, а також факторів, що впливають на них; оцінка забезпеченості основними засобами та інших необоротних матеріальних активів підприємств, складу та структури основних засобів, ступеня оновлення та вибуття, технічного стану засобів; виявлення резервів підвищення фондодіддачі, поліпшення використання техніки; визначення шляхів зниження витрат на утримання та експлуатацію машин і механізмів; оцінка виявлених резервів і розробка заходів щодо поліпшення використання активної частини основних засобів [4].

Будь-який комплекс заходів щодо поліпшення використання основних засобів, розроблювальний у всіх ланках управління, повинний передбачати забезпечення зростання обсягів виробництва продукції, насамперед, за рахунок більш повного й ефективного використання внутрішньогосподарських резервів і шляхом більш повного використання машин і устаткування, підвищення коефіцієнта змінності, ліквідації простоїв, скорочення термінів освоєння знову введених у дію потужностей, подальшої інтенсифікації виробничих процесів [5].

Таким чином, щоб використання основних засобів було справді економічно вигідним та ефективним, необхідно не тільки стежити за його технічним станом, а й залучати фахівців при проведенні складних ремонтів; вивчати ринки виробництва; залучати спеціалістів маркетингового відділу; підвищувати рівень спеціалізації виробництва; застосовувати передові технології; усувати простої; модернізувати устаткування; поліпшувати склад, структуру й стан основних засобів підприємства; вдосконалювати планування, управління й організацію праці та виробництва; знижувати фондомісткість; підвищувати фондодіддачу та продуктивність праці на підприємстві; підвищувати якості ремонтів; вивчати кон'юнктуру ринку збуту, стежити за змінами на валютному ринку, а також у разі потреби застосовувати орендоване устаткування з метою підвищення ефективності виробництва. Вирішення проблеми підвищення ефективності – це одне з основних завдань діяльності підприємств, від результату якого залежить фінансовий стан та конкурентоспроможність підприємства. Підвищення ефективності використання основних засобів є одним із головних чинників майбутнього ефективного функціонування підприємства в цілому.

Наук. керівн. Хмеленко Г. Г.

Література: 1. Аналіз господарської діяльності / за ред. Барабаш Н. – К. : КНЕУ, 2002. – 552 с. 2. Прокопенко В. І. Продаж основних засобів (основних фондів) / В. І. Прокопенко // Все про бухгалтерський облік. – 2010. – № 9. – С. 28–37. 3. Комар Е. Е. Визначення і класифікація основних засобів / Е. Е. Комар // Держава та регіони. – 2007. – № 3. – С. 392–395. 4. Крічка Н. М. Методика та організація обліку і аналізу основних засобів / Н. М. Крічка // Економіка та держава. – 2009. – № 6. – С. 73–75. 5. Череп А. В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А. В. Череп // Держава та регіони. – 2009. – № 6. – С. 221–215.